

Západočeská univerzita v Plzni
Fakulta designu a umění Ladislava Sutnara

Bakalářská práce

ILUSTROVANÁ KNIHA
IRA LEVIN, ROSEMARY MÁ DĚTÁTKO

Barbora Biskupová

Plzeň 2021

Západočeská univerzita v Plzni

Fakulta designu a umění Ladislava Sutnara

Katedra výtvarného umění

Studijní program Výtvarná umění

Studijní obor Ilustrace a grafika

Specializace Mediální a didaktická ilustrace

Bakalářská práce

ILUSTROVANÁ KNIHA

IRA LEVIN, ROSEMARY MÁ DĚŤÁTKO

Barbora Biskupová

Vedoucí práce

ak. mal. Renáta Fučíková
Katedra designu
Fakulta designu a umění Ladislava Sutnara
Západočeské univerzity v Plzni

Plzeň 2021

ZÁPADOČESKÁ UNIVERZITA V PLZNI
Fakulta designu a umění Ladislava Sutnara
Akademický rok: 2020/2021

ZADÁNÍ BAKALÁŘSKÉ PRÁCE (projektu, uměleckého díla, uměleckého výkonu)

Jméno a příjmení: **Barbora BISKUPOVÁ**
Osobní číslo: **D18B0115P**
Studijní program: **B8206 Výtvarná umění**
Studijní obor: **Ilustrace a grafika, specializace Mediální a didaktická ilustrace**
Téma práce: **Ilustrovaná kniha**
Zadávající katedra: **Katedra výtvarného umění**

Zásady pro vypracování

Tvůrčí záměr: Záměrem je vytvořit návrh funkční umělecké publikovatelné knihy.

Způsob realizace: Technika realizace vyplyne v průběhu přípravných kreseb, skic a následných zkoušek.

Cíl: Cílem práce je vytvořit knihu, která bude vyčerpávajícím způsobem řešit dané téma.

Charakter výstupu: Výstupem budou 3 kopie knihy s minimálním počtem 20 ilustrací. Průvodní zpráva bude vytvořena v rozsahu minimálně 3 normostran.

Rozsah teoretické části: **min. 3 normostrany textu**
Rozsah praktické části: **vyplyne ze zpracování BP**
Forma zpracování bakalářské práce: **tištěná**

Seznam doporučené literatury:

DICKENS, Charles. *Kronika Pickwickova klubu: zápisy dochované z pozůstalosti Pickwickova klubu, které obsahují věrné vyličení všeho putování, nebezpečností, cest a šprýmovného počínání dopisujících členů tohoto klubu*. 3. vyd. v Odeonu. Přeložil Emanuel TILSCH, přeložil Emanuela TILSCHOVÁ, ilustroval Jiří ŠALAMOUN. Praha: Odeon, 1973. Klub čtenářů.

GAIMAN, Neil. *Spáčka a ořeteno*. Ilustroval Chris RIDDELL, přeložil Viktor JANIŠ. V Praze: Albatros, 2015. ISBN 978-80-00-04099-8.

CIBULA, Václav. *Španělské pohádky*. Ilustroval Stanislav KOLÍBAL. Praha: Albatros, 1984.

ŠRÁMKOVÁ, Jana. *Kuba Tuba Tatubahn*. Ilustroval Filip POŠIVÁČ. Praha: Běžilíška, 2015. ISBN 978-80-906112-4-5.

REYNEK, Bohuslav a Milada CHLÍBCOVÁ. *Rybí šupiny: Rty a zuby ; Had na sněhu*. Rty a zuby 3. vyd., Rybí šupiny, Had na sněhu 2. vyd. Praha: Vyšehrad, 1990. ISBN 80-7021-041-9.

SÍS, Petr. *Ptačí sněm*. V Praze: Labyrint, 2011. ISBN 978-80-86803-20-3.

Vedoucí bakalářské práce: **akademický malíř Renáta Fučíková**
Katedra designu

Oponent bakalářské práce: **MgA. Mgr. Pavel Trnka**
Katedra designu

Datum zadání bakalářské práce: **31. října 2020**
Termín odevzdání bakalářské práce: **30. dubna 2021**

Doc. akademický malíř Josef Mištera
děkan

Mgr. Jindřich Lukavský, Ph.D.
vedoucí katedry

Prohlašuji, že jsem umělecké dílo vypracovala samostatně a nejedná se o plagiát.

Plzeň, duben 2021

..... podpis autora

Obsah

Text průvodní zprávy

1. Výběr tématu	7
2. Rešerše	7
3. Příprava a proces tvorby	8
4. Grafická a tisková úprava	9
5. Shrnutí	9

Resumé 10

Seznam příloh 11

1. Výběr tématu

Výběr tématu je pro mě vždy dlouhý proces. Věděla jsem, že se chci v rámci své práce věnovat knize patřící spíš mezi literaturu krásnou než-li naučnou, zároveň jsem ale potřebovala text, který by nebyl sám o sobě příliš fantaskní a mé ilustrace by tím pádem nečinil zbytečnými.

Z počátku mě nenapadlo, že bych si mohla vybrat horor, žánr, který mi jinak není příliš blízký a který hlavně málokdy nechává prostor pro vkusné obrazové doplnění. Levinovo Rosemary má děťátko o sobě ale prozrazuje, že je hororem, velmi rafinovaně.

Hlavní postava, mladá žena Rosemary, se na začátku románu přestěhuje se svým mužem, hercem, do starého domu v New Yorku. Dům je sice krásný, má ale neblahou pověst, kterou příliš nevylepší podivínští sousedé, kteří se o Rosemary začnou nezvykle zajímat a to obzvlášť, když Rosemary zjistí, že je těhotná.

Příběh se odehrává ve stejné době, ve které vyšel, tedy v 60. letech. Děj pozorujeme očima Rosemary, která si sice podvědomě všímá, že věci, které se kolem ní dějí, zatímco zařizuje byt, chodí na nákupy a těší se na miminko, jsou trochu podivné, ale dlouho si to není ochotná připustit.

Knih není okatě strašidelná, nedějí se v ní žádné děsivé vraždy a neobjevují se chroptící stvůry. Čtenář si jen občas všimne nějaké podivnosti, Rosemary se občas stane něco nepříjemného, ale oba sami sebe přesvědčí, že se jim to asi jen zdálo nebo že přehánějí. Rosemary mezitím tráví čím dál tím víc času doma, ztrácí kontakt se starými přáteli, je často sama nebo se starými sousedy. Ztrácí povědomí o dění ve světě, nevidá se s rodinou a je čím dál opuštěnější a bezradnější. A když pak pojme podezření, že je možná skutečně něco v nepořádku, zjišťuje, že se nemá na koho obrátit, že jí nikdo nevěří a myslí si o ní, že blázní.

Rosemaryn příběh zůstává nesmírně nadčasový. Motivy jako izolace jedince v anonymním městě a pocity opuštění, bezradnosti a nejistoty jsou obzvlášť nyní velmi aktuální a nabízejí velký prostor pro obrazovou interpretaci.

Dalším důvodem pro můj výběr této knihy jsou kulisy, ve kterých se příběh odehrává. Městské prostředí pro mě vždy bylo velkým zdrojem inspirace. Městské ulice i interiéry nabízejí obrovskou rozmanitost motivů a přitom si zachovávají jasný řád, který každý čtenář zná a orientuje se v něm. Moderní město jako New York se navíc díky své strohé, kamenné podobě samo účinně brání sklouznutí ke kýčovitému zpodobňování a jeho monumentalita a nepřístupnost samy snadno evokují pocity osamění a vyloučení.

Tato kombinace nesmírně poutavého a aktuálního příběhu a pro mě zajímavého prostředí a kontextu ve kterém se děj odehrává mi přišla jako velmi dobré východisko pro mou bakalářskou práci.

2. Rešerše

Rosemary má děťátko vyšlo v roce 1967 v USA a v době svého vydání šlo o velmi ojedinělou knihu, která výrazně ovlivnila vývoj světové literatury druhé poloviny 20. století. Na její motivy vzniklo i několik filmových zpracování, ze kterých stojí za zmínku film z roku 1968 režírovaný Romanem Polansky. Ačkoliv se kniha dá bez pochyb zařadit mezi klasická literární díla, nikdy se nedočkala ilustrovaného vydání. U nás Rosemary vyšla naposledy v roce 2015 pod taktovkou nakladatelství XYZ. Toto vydání se bohužel příliš nepovedlo, to mi ale alespoň poskytovalo prostor k vylepšení.

Mým cílem bylo vytvořit návrh na funkční, ilustrované, publikovatelné vydání. Nechtěla jsem, aby moje ilustrace byly čistě vypravěčské a přímo zobrazovaly děj, ale spíš aby přibližovaly Rosemaryn pohled na události a její okolí a aby čtenáři zprostředkovaly její silící pocit úzkosti.

Dalším pro mě důležitým východiskem byl způsob, jakým zobrazovat prostředí New Yorku. Stejně jako jsem nechtěla, aby ilustrace byly popisem děje, nechtěla jsem ani, aby byly popisem New Yorku. Šlo mi spíš o zachycení ducha moderního velkoměsta, které mohlo být New York, ale stejně dobře také být nemuselo a vztahu jedince k tomuto prostředí.

3. Příprava a proces tvorby

Než jsem se pustila do tvorby jednotlivých ilustrací, musela jsem si ujasnit techniku, ve které chci pracovat. Z počátku jsem zvažovala využití barev, které by mi umožnily odkazovat se na reklamní a neonovou estetiku newyorských ulic. Záhy jsem ale zjistila, že barvy z mých ilustrací velmi efektivně vyhání veškerou tajemnost a znepokojivost, kterou jsem se do nich potřebovala dát. Bylo tedy nutné omezit barvenost pouze na černou a bílou, to mi ale stále nechávalo nepříjemně mnoho možností, jak můžete vidět v přílohách. Nakonec jsem se rozhodla pro jednoduchou kresbu olejovými tužkami.

Dalším problémem, který jsem musela řešit bylo, nakolik mohu ilustrace oddělit od děje. Věděla jsem, že se děje chci dotýkat jen zlehka, aby čtenář poznal, že tuhle scénu asi Rosemary někde viděla, ale zase ne aby měl ten samý okamžik na jedné straně popsany slovy a na druhé obrazem, protože to mi připadalo pro dospělého čtenáře zbytečné.

Oprostit se dostatečně od děje pro mě bylo z počátku náročné, jak můžete opět vidět v přílohách. Nakonec jsem se rozhodla vůbec nezobrazovat postavy z příběhu, které v mých ilustracích vypadali příliš komiksově a nemístně a veškeré lidské figury ukazovat jen nepřímo, třeba jako jejich stín či odraz.

Z ilustrací se nakonec staly scény a pohledy, které Rosemary obklopují a do kterých se čím dál tím víc promítají její strachy a představy. Rosemarynu úzkost jsem se rozhodla ukazovat pomocí běžných motivů a situací, do kterých se pozvolna prolíná něco zkaženého a děsivého. Hledala jsem, co z obyčejných věcí ve městě může být ve správném světle znepokojivé.

Stejně jako je text velmi nadčasový, nechtěla jsem, aby ani moje ilustrace byly úzce spjaté s jedním konkrétním místem a časem. New York z 60.let z nich tedy vyloženě nekřičí, ilustrace jsou jím spíš inspirované.

Důležitý vliv na výslednou podobu ilustrací má formát, který jsem pro ně zvolila. V knize jsou celostránkové a dvoustránkové ilustrace a menší ilustrace u začátku kapitol.

Původně jsem chtěla místo dvoustránkových ilustrací do knihy zařadit menší ilustrace, které by byly v textu, ale tohle řešení mi nakonec pro horor připadalo příliš hravé. Místo nich jsem se rozhodla udělat velké dvoustrany, které jsou mnohem víc pohlcující.

Jak děj postupuje, v ilustracích přibývá na zkaženosti prostředí a v závěrečných kapitolách také stoupá množství ilustrací. Do nejvypjatější kapitoly, kdy si Rosemary uvědomí, že byla zrazena, prchá a nemůže nalézt pomoc, jsem se rozhodla umístit jakousi galerii tří po sobě jdoucích dvoustran, které mají dokumentovat její útěk, zděšení a hrůzu z toho, že nebezpečí je možná všude kolem ní.

Malé ilustrace na začátku kapitol jsou výstřižky z větších ilustrací. Vystřižením z kontextu většího celku se ilustraci úplně mění obsah. Tyto malé ilustrace jsou díky tomu relativně abstraktní a čtenář v nich může vidět něco úplně jiného než v ilustraci, ze které pocházejí. Také jejich přiřazení ke kapitolám nereflektuje umístění celé ilustrace v textu. Výstřižky jsem volila a umísťovala tak, aby naznačily tón kapitoly podle toho, jaký tón mají výstřižky samy o sobě a ne podle jejich mateřské ilustrace.

Poslední výraznou úpravou, kterou všechny ilustrace na závěr prošly, bylo jejich překlopení do negativu. Úprava, na kterou jsem přišla celkem náhodou. Motivy na kresbách zůstávají stejně jasné, ale tím že se změní světelnost, se stávají mnohem nepřírozanějšími a víc znepokojujícími. Co byl původně prostý výtah je nyní nesmyslný, neznámý stroj, auta a lampy vyzařují temné světlo a všechno ostatní vrhá zářivé stíny. V přílohách uvádím porovnání původní ilustrace a jejího negativu.

4. Grafická a tisková úprava

Formát knihy jsem zvolila trochu větší než je u románu běžné, aby měly ilustrace prostor vyniknout. Zároveň je ale kniha dostatečně malá, aby se dala pohodlně držet.

Na samotné grafické úpravě textu jsem spolupracovala s kolegou z ateliéru Grafického designu a vizuální komunikace Jakubem Smitkou. Chtěli jsme vytvořit publikaci, která umožní čtenáři komfortně číst text a zároveň dá dost prostoru ilustracím.

Pro knihu jsme zvolili příjemný patkový font Bely, mimo jiné také proto, že se nám líbil jeho Display řez, který jsme použili na obálce knihy a pro označení kapitol. Číslo kapitol jsem zakomponovala do ilustrace, která je doprovází. Důležitější pro mě bylo celkové vzezření ilustrace spíš než čitelnost čísla kapitoly. Název knihy na obálce je rozostřený a nepatrně naklopený, aby ještě víc evokoval pocit nejistoty.

Při úpravě jsme museli pracovat s velkým množstvím textu. Nechtěla jsem totiž text zkracovat, protože věřím, že by tím jedině utrpěl. V knize je tedy mnoho neilustrovaných stran, což je, myslím, pro publikaci pro dospělé adekvátní. Text románu v českém překladu mi poskytlo nakladatelství XYZ.

Na předsádce jsem vytvořila abstraktní ilustrace vycházející z malých výstřížků ze začátku kapitol. Ilustrace na obálce byla původně struktura z jiné kresby, nakonec jsem pro ni ale vytvořila unikátní ilustraci, která stále zůstává relativně abstraktní, někdo by v ní ale možná rozlišil tvar embrya.

Tisk knihy provedla pražská tiskárna Indigoprint. Blok i obálka jsou tištěny na papír Munken Lynx. Papír na obálce není lakovaný, díky čemuž se kniha neleskne a je příjemná na dotek.

5. Shrnutí

Rosemary má děťátko je první text, kterému jsem měla možnost se takto rozsáhle a komplexně věnovat. Velmi oceňuji, že jsem se mohla dlouho věnovat jednomu tématu a díky tomu ho řešit víc do hloubky. Dalo mi to vítaný prostor pro experimentování a omyly a věřím, že mě to velmi posunulo. Jsem ráda, že jsem si nakonec zvolila tento text, protože je mi dějově velmi blízký a navíc je tak poutavý, že mi nevadilo číst ho pětkrát po sobě.

Nejenom při tvorbě ilustrací, ale i při následném řešení typografických a tiskových otázek, jsem narazila na problémy a řešení, o kterých jsem předtím neměla ani potuchy. A i samotnou techniku, kterou jsem dělala ilustrace, jsem objevila při této příležitosti.

Doufám, že se v mé práci tyto nově nabyté zkušenosti odrážejí a že představuje výtvarně hodnotný návrh na ilustrovanou publikaci pro dospělé.

Resumé

For my bachelor's thesis I decided to create an illustrated edition of *Rosemary's Baby* by Ira Levin. *Rosemary's Baby* was first published in 1967 in the USA and it could be classified as a horror. The plot is centered around Rosemary who has, along with her husband, just moved into a New York City apartment where their neighbours, an elderly couple, develop a weird interest in them, particularly when Rosemary becomes pregnant.

The horror of *Rosemary's Baby* does not appear through gruesome murders nor terrifying beasts but creeps up subtly through Rosemary's growing feelings of loneliness and abandonment which I wanted to reflect in my illustrations as well.

I did not want to show the reader what is happening in the plot since he is quite capable of imagining that himself I rather wanted to show him the way in which Rosemary saw it. I wanted to draw her growing dread, the foulness around her which she can barely see and her inability to recognise whom she can trust. I did that using ordinary New York streets and apartments which I twisted to show the menace Rosemary sees in them.

After some experimentation I decided to make the illustrations black and white using oil pencils and to flip them into a negative once they were done to further pronounce the feelings of insecurity and fright.

Rosemary's Baby is the first text I was able to illustrate so extensively and I hope that I succeeded in creating an artistically interesting publication for adult readers.

Seznam příloh

Příloha 1 – staré a nepoužité verze

Příloha 2 – negativ a pozitiv

Příloha 3 – obálka

Příloha 4 – předsádky

Příloha 5 – začátky kapitol

Příloha 6 – ukázky ilustrací

Příloha 7 – ukázky ilustrací

Příloha 8 – ukázky ilustrací

Příloha 9 – ukázky ilustrací

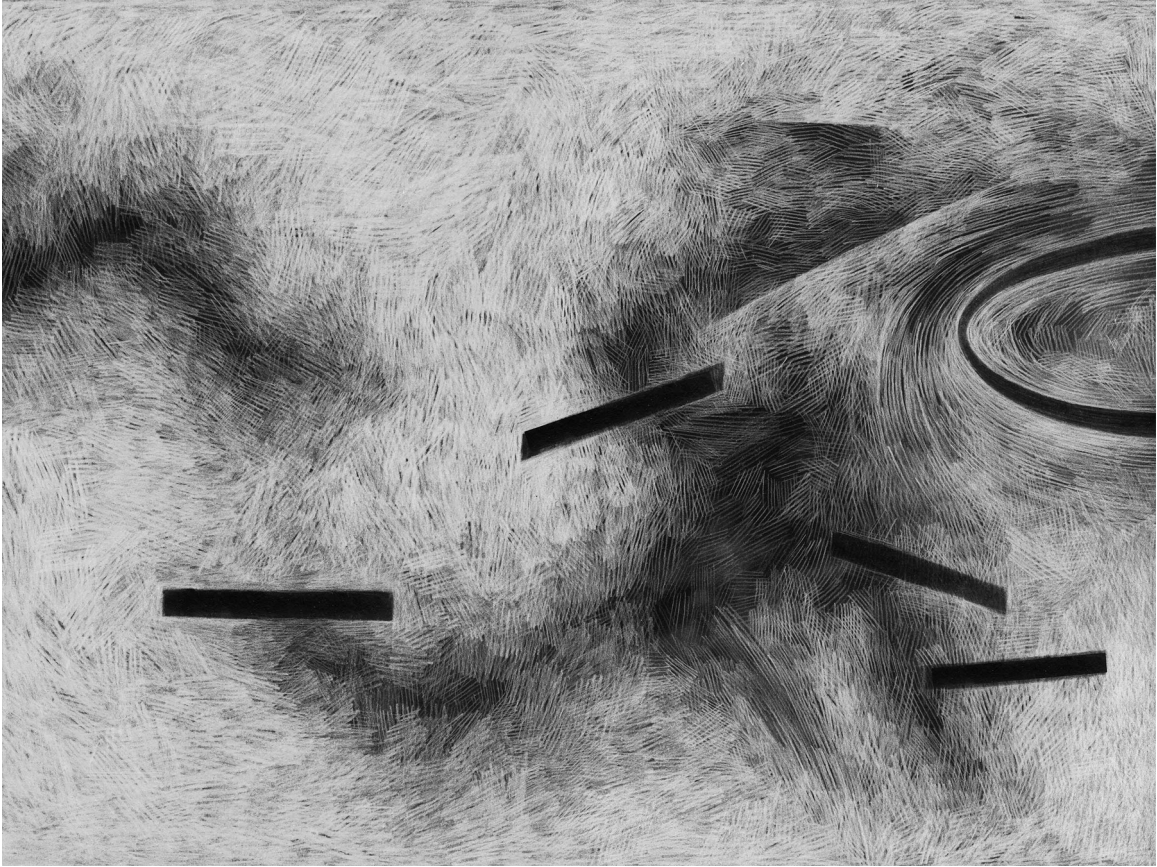
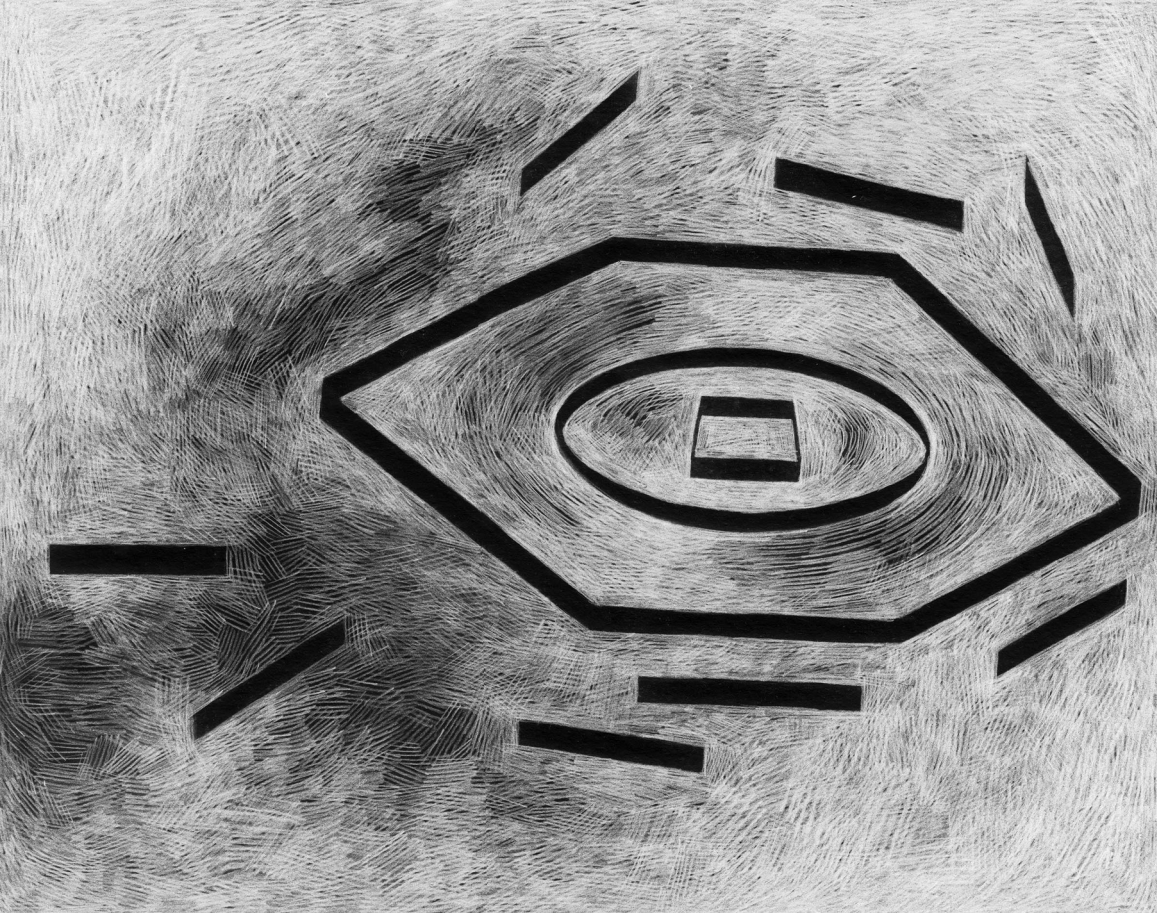
Příloha 1

Příloha 4

„Ano,“ řekl, „nájemní smlouva je zrušená. Zálohu nám vrátí. Mám se poohlídnout, jestli se tam někde nepotkám s poručíkem Hartmanem od spojařů. Paní Cortezová nás čeká ve dvě.“

„Tys jí volal?“

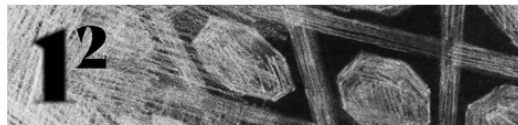
„Volal.“

Rusovláška stála najednou u nich celá zardělá a v očích jí to jen hrálo: „Manželství ti jde k duhu, jen co je pravda. Vypadáš ohromně.“

Rosemary se zasmála, pátrajíc horečně v paměti po dívčíně jméně: „Díky! Zrovna oslavujeme. Dostali jsme byt v Bramfordu!“

„V Bramfordu?“ užasla dívka. „No ten se mi šíleně líbí! Jestli budete někdy uvažovat o podnájemníkovi, tak se hlásím jako první, a ne abyste zapomněli! Jsem úplně blázen do všech těch fantastických chrlíčů a obludek, co se tam plazí všelijak nahoru a dolů mezi okny!“

18

Hutch se jim to kupodivu pokoušel rozmluvit, že prý Bramford je „nebezpečné pásmo“.

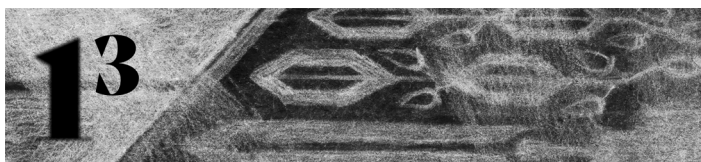
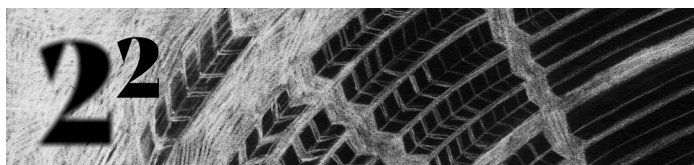
Když v červnu roku 1962 přijela Rosemary do New Yorku, nastěhovala se do jednoho bytu na dolní Lexington avenue, kde už bydlela jiná dívka z Omahy a ještě dvě z Atlanty. Hutch byl jejich soused, a ačkoliv tvrdil, že dívkám nehodlá dělat náhradního otce na plný úvazek, jak by chtěly – vždyť už vychoval dvě vlastní dcery a děkuju pěkně, to snad stačí, v případě nutnosti byl vždycky po ruce, třeba „tu noc, jak někdo číhal na požárním žebříku“, anebo „tehdy, když se Jeanne skoro udusila“. Jmenoval se Edward Hutchins, byl to Angličan a bylo mu čtyřiapadesát. Pod třemi různými pseudonymy psal tři různé seriály dobrodružných příběhů pro chlapece.

19

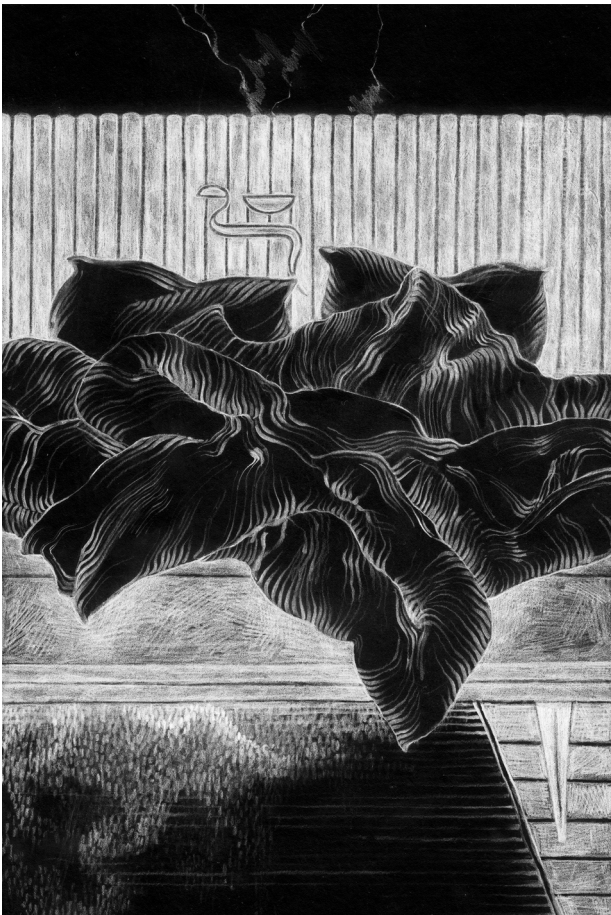
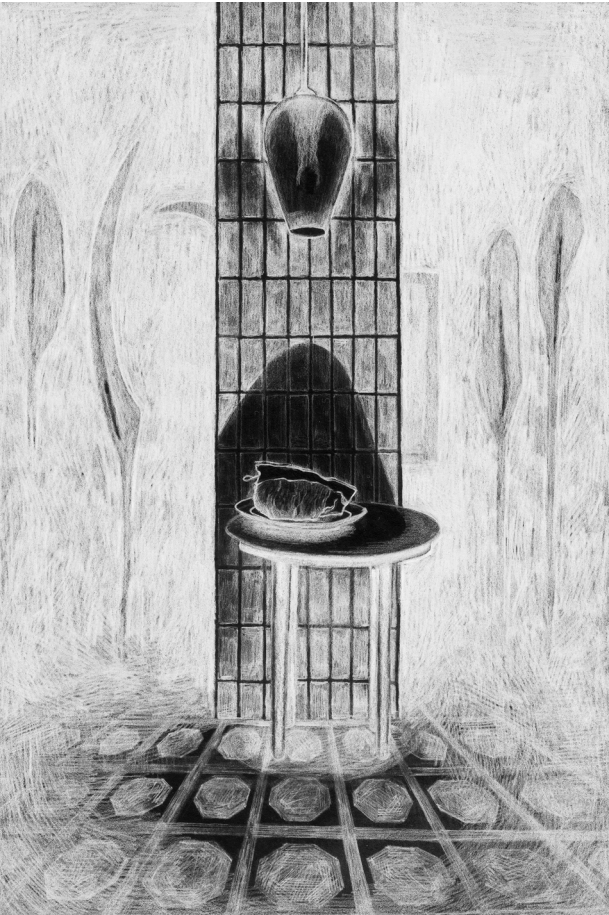
Rosemary pomohl zase s jinými zapeklými problémy. Byla nejmladší ze šesti dětí. Všichni sourozenci si brzy založili rodiny a usadili se blízko rodičů. V Omaze zanechala rozlobeného, podezřivavého otce, zatrpklou matku a čtyři sourozence, kteří jí odjezd zazlivali. (Jedině Brian, druhý nejstarší bratr, který trochu moc pil, jí řekl: „Jen si jeď, Rosie, a koukej dělat, co tě baví,“ a podstrčil jí plastické pouzdro s pětaosmdesáti dolary.) V New Yorku trpěla Rosemary pocitem viny a sobeckosti a Hutch ji povzbuzoval silným čajem a rozhovory o rodičích a dětech a o tom, jaké povinnosti má člověk sám k sobě. Ona se ho vptávala na věci, o nichž se mezi katolíky nesmělo vůbec mluvit; on ji poslal do večerního kurzu filozofie na Newyorské univerzitě.

„Z těhle ucourané špindíry udělám věvodkyni,“ prohlásil jako profesor Higgins a Rosemary pohotově reagovala Liziným: „Hernajs!“

Ted se Rosemary a Guy scházeli s Hutchem přibližně jednou za měsíc na večeři, buď u nich doma, nebo když byl na fadě on, v restauraci. Guy

Příloha 6

Příloha 7

